

Motion till riksdagen 2005/06:L27

av Jan Ertsborn m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:186

Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 2005/06:186 Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de principer som regeringen enligt propositionen vill införa i näringslivet i första hand bör prövas i den statliga bolagssektorn.

Motivering

Regeringen har inte på ett tillfredställande sätt visat att själva grundantagandet för propositionen gäller. Regeringen anser att utformningen av ersättningarna till ledande befattningshavare i näringslivet har betydelse för t.ex. möjligheten att skaffa fram riskkapital. Vi anser självfallet att det är av vikt att det finns ett förtroende för näringslivet bland allmänheten, men regeringens påståenden anges utan angivande av grund för detta.

Om ersättningsfrågorna har den avgörande roll för förtroendet för näringslivet som regeringen anser bör den i första hand sopa framför egen dörr. Med den stora omfattning som det statliga företagandet har borde regeringens intresse för dessa frågor främst riktas mot den egna företagsgruppen. Regeringen hänvisar i propositionen till sina riktlinjer från 2003 för de ledande befattningshavarnas anställningsvillkor i de statliga företagen. Men olikheten i de budskap som från regeringshåll givits ifråga om tillämpningen av riktlinjerna i de båda fallen LKAB och Systembolaget AB visar att regeringen inte har en konsistent linje i dessa frågor.

Regeringen redovisar i propositionen det omfattande arbete med bolagsstyrning som lett fram till koden för bolagsstyrning. Koden för bolagsstyrning genomförs på frivillig väg de förändringar regeringen nu vill tvinga igenom med lag. Koden trädde ikraft den 1 juli 2005 och ska tillämpas senast inför bolagsstämmorna 2006. Regeringen vill således innan koden ens varit i kraft

Fel! Okänt namn på

ett år, och innan ens alla bolagsstämmor 2006 är genomförda, ingripa med lagstiftning.

Vårt avgörande argument mot propositionen är att regeringen inte ger självregleringen genom koden för bolagsstyrning en rimlig chans att visa vad den kommer att ge. Innan koden ens varit i kraft ett år vill regeringen ge sig in på att detaljreglera ett av de områden som koden täcker. Det behövs innan lagstiftningsingripande sker, som konstateras i t.ex. Riksbankens remissvar, en djupare analys av varför ersättningsfrågor inte kan hanteras inom ramen för självreglering.

Regeringens förslag till lag innebär att frågan om ersättning till ledande befattningshavare ska bli obligatorisk vid bolagsstämman. Det arbete som lett fram till koden skulle därmed onödigt förklaras. Koden gäller för de noterade företagen. Arbetet med att utveckla och sprida koden utöver denna krets skulle allvarligt riskera att hämmas om regeringen nu ingriper med lagstiftning inom ett av de områden som koden omfattar. Osäkerheten om värdet av det fortsatta arbetet med att utveckla koden skulle öka väsentligt om regeringen helt plötsligt kan komma att ingripa med lagstiftning på ett område där regeringen tror sig ha kortsiktiga poäng att plocka.

Regeringen visar i propositionen på ett antal punkter att man vill undvika detaljreglering. Men när man tar avgörande steg in på reglerandets väg som man nu gör kommer man ändå att på sikt tvingas in på mer och mer av detaljreglering.

Koden för bolagsstyrning tillkom som en följd av det utredningsarbete som regeringen nu hänvisar till. De aktörer som arbetade fram koden måste rimligen ha räknat med att ett av vida kretsar accepterat regelsystem skulle leda till att regeringen skulle avstå från detaljlagstiftning inom samma område. Regeringen kastar genom sitt agerande det tidigare arbetet över bord.

I sitt förord till koden säger Erik Åsbrink, ordförande i den grupp som arbetade fram koden:

Bolagsstyrningsfrågor har under senare år tilldragit sig en växande uppmärksamhet både i Sverige och internationellt. Viktiga initiativ har tagits i många företag i olika länder, av statsmakterna och även på ett internationellt plan. Många länder, inte minst i Europa, har under senare år etablerat koder för bolagsstyrning. Mycket talar för en fortsatt snabb utveckling på bolagsstyrningsområdet. Mot denna bakgrund har Kodgruppen funnit det angeläget att vi även i Sverige får en kod för bolagsstyrning. Dess inriktning är att förbättra bolagsstyrningen genom en utvecklad självreglering. Näringslivet självt skall genom sina aktörer hantera och utveckla koden i framtiden. Vår ambitionsnivå har varit hög: Syftet är inte bara att kodifiera vad som kan betraktas som god sed för bolagsstyrning i svenska företag utan även att på vissa områden flytta fram positionerna ytterligare.

Koden för bolagsstyrning är införd i Stockholmsbörsens regler. Till en början omfattar den samtliga svenska bolag på A-listan och svenska bolag på O-listan med ett marknadsvärde över 3 miljarder kronor. Som ett led i självregleringen kommer koden att vara ett krav för företag som vill noteras på Stockholmsbörsen. Avsikten är att koden på sikt ska gälla för samtliga noterade bolag, men de mindre bolagen ges tid att anpassa sig.

Fel! Okänt namn på

De principer som koden etablerar kommer också att successivt få en spridning utanför de börsnoterade företagen.

Liksom de flesta utländska koder bygger också den svenska koden på principen ”följ eller förklara”. Ett bolag kan därmed avstå från att tillämpa koden i alla dess delar utan att detta innebär ett brott mot koden. En förklaring till avvikelserna måste dock ges. Detta är ett flexibelt sätt att utan alltför stor detaljeringsgrad kunna ha en kod som är tillämpbar för företag med olika förutsättningar och inriktning.

Regeringen vill lagreglera att bolagsstämman ska besluta om ersättning till styrelsen och att denna ska avse var och en av styrelseledamöterna. Koden anger (par. 2.2.6): ”Bolagsstämman skall besluta om styrelsearvode och samtliga övriga ersättningar för styrelsearbetet med uppdelning mellan ordförande och övriga ledamöter i styrelsen samt eventuell ersättning för utskottsarbete.”

Regeringen vill således inte bara lagreglera att bolagsstämman ska besluta om ersättning till styrelsen utan också att fördelningen mellan ledamöterna ska framgå. Det senare tvingas man i praktiken backa från, man tvingas inse att lagstiftning som tvingar bolagsstämman att besluta om vad namngivna ledamöter av styrelsen ska ha i ersättning inte är en praktisk ordning. Man säger: ”Bolagsstämman bör också kunna bestämma att en icke namngiven ledamot av styrelsen med särskild kompetens skall ha en högre ersättning än övriga ledamöter och att en ledamot utsedd av annan än bolagsstämman skall ha viss ersättning.” (s. 41) Förslaget blir ett komplicerat slag i luften. Regeringens förslag bör avvisas.

Regeringen föreslår inte att bolagsstämman ska fastställa exakta belopp för ersättning i form av lön m.m. för bolagsledningen men däremot att principerna ska fastställas. Riktlinjerna ska vara bindande för styrelsen men styrelsen ska kunna avvika från dem om bolagsstämman informeras.

Detta kan jämföras med vad koden anger i dessa frågor (par. 4.2.2): ”Styrelsen skall på ordinarie bolagsstämma presentera förslag till principer för ersättning och andra anställningsvillkor för bolagsledningen för godkännande av stämman. Förslaget skall återfinnas på bolagets hemsida i anslutning till att kallelsen till stämman utfärdas. Principerna skall omfatta

- förhållandet mellan fast och rörlig ersättning samt sambandet mellan prestation och ersättning,
- huvudsakliga villkor för bonus- och incitamentsprogram,
- huvudsakliga villkor för icke-monetära förmåner, pension, uppsägning och avgångsvederlag, samt
- vilken krets av befattningshavare som omfattas.

I förslaget skall anges om de föreslagna principerna avviker väsentligt från tidigare av stämman godkända principer samt hur frågor om ersättning till bolagsledningen bereds och beslutas av styrelsen.”

Regeringen vill således även här lagreglera ett område som koden på ett utförligt sätt redan täcker. Regeringens förslag bör avvisas.

Regeringen föreslår att bolagets revisor i en särskild rapport ska avge ett yttrande utanför revisionsberättelsen om huruvida beslutade riktlinjer för

Fel! Okänt namn på

ersättning till ledande befattningshavare följts. Det finns bland remissinstanserna delade meningar om nyttan och värdet av en sådan särskild rapport.

Enligt koden för bolagsstyrning ska till årsredovisningen fogas en särskild rapport om bolagsstyrningsfrågor. Denna ska bl.a. innehålla (par. 5.1.4, st. 8 och 9): ”de av bolagsstämman senast antagna principerna för ersättning och övriga anställningsvillkor för bolagsledningen och, om de innebär en väsentlig avvikelse från föregående års principer, vilka dessa avvikelser är, samt hur frågor om ersättning till bolagsledningen bereds av styrelsen, samt

- utestående aktie- och aktiekursrelaterade incitamentsprogram för styrelsen och bolagsledningen.”

Av rapporten ska framgå om den är granskad av företagets revisor. Skillnaden är således att revisorns granskning enligt koden inte är obligatorisk. Innan man tillgriper lagstiftning i detta ärende bör man först undersöka vilken förändring som kan nås inom kodens ram.

Stockholm den 7 april 2006

Jan Ertsborn (fp)

Martin Andreasson (fp)

Karin Pilsäter (fp)

Mia Franzén (fp)